

Изази сваког
четвртка у недељу

Цијена за Аустро-Угар-
ску: на годину К 3.20
на по године К 1.80
на четврт. год. К —.80
За друге земље: на го-
дину 5 круна. Поједи-
ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
цјеновнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
ћују, рачунају се је-
дним фтине.

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8.
Писма се шаљу уредни-
штву „СРПСКОГ КОЛА
народног листа“. Руко-
писи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Србобрана“

Рекламације против изборних листина.

У броју 26. разложили смо ко по новом изборном закону има право гласа. Сви ти који имају право гласа морају бити унесени у изборне листине. Али може неко бити нехотице испуштен, а може то бити и хотимице, ако власт не ради по закону, па не метне неког у листину ко има право гласа, јер зна да је уз народ. Стога је одређено у закону, да се листине могу исправљати. То исправљање листина зове се: Рекламације против изборних листина.

У §-у 8. закона одређено је, да се листине морају јавно изложити, како би свако могао видјети, јели ко испуштен или против закона уписан, те могао рекламирати против њих. Кад листине буду готове, мора опћинско или градско поглаварство *објавити огласима* да су готове, изложене јавно и да сваком изборнику припада у року од 14 дана право приговора. Тај оглас мора се прибити на уредској плочи опћ. или град. поглаварства, а осим тога у сваком мјесту опћине на кући старјешине сеоског, на стражарници итд.

У исти мах кад је то објављено народу, мора се *једна листина прибити на уредовној плочи опћ. или град. поглаварства, а једна се мора држати у самом уреду и сваки дан прије подне од 8 до 12 сати кроз 14 дана показати сваком, ко то затражи, био он уписан у листину или не*. Свако може затражити усмено или писмено, да му се допусти загледати у листину и преписати је. Шта више § 8. проведбене наредбе овом закону вели: да су опћ. или град. поглаварства дужна дати прикладно мјесто у просторијама уредским онеме који хоће да препише листину.

Но осим тога морају се за свако село дотичне опћине начинити извадци из листине за сву опћину. У тима извадцима морају бити наведени сви који у дотичном селу имају право гласа. И извадак из листине за свако село мора се прибити на кући старјешине сеоског у исти мах, кад и главна листина на опћину.

Ако изборне листине не буду прописно оглашене и изложене, ако коме не даду да загледа у њих или препише их, свако има право

да се притужи вишој области. У року од 48 сати дужна је старија област издати наредбу, да се закон изврши, и обавијестити о том притужитеља, а онај који је закон погазио одговара за то.

У року 14 дана, од дана када је листина изложена, има свако, ко није уписан у листину, а држи да је против закона испуштен из листине, право тражити усмено у записник или писмено код опћ. или град. поглаварства, да буде у листину унесен.

У истом року има сваки уписани изборник право тражити да се *брише из листине онај, ко је против закона у њу унесен и да се упише у њу онај ко је против закона из ње испуштен.*

Дакле, ко није уписан у листину има право тражити само за себе да буде уписан; а онај ко је уписан има право тражити и за друге да буду уписани или брисани.

Добро је да свако уз приговор (рекламацију) донесе и доказ, да он или ко други има право гласа или да неко нема право гласа, већ према томе тражи ли да се брише ко или упише. Рецимо, испустили су га, ма да је завичајан и ма да плаћа доста пореза стога, јер је тобоже малодобан, а он донесе крсни лист, из ког се види да су му 24 године. Но ако и не донесе, дужно је опћ. или градско поглаварство само да прибави потребне доказе.

Опћ. или градско поглаварство дужно је оног изборника, за кога тражи неко, да буде брисан из листине одмах обавијестити о том, да зна за то и да има прилике у року од 3 дана дати о том усмено или писмено очитовање поглаварству.

За сваког појединог, за кога се тражи упис или брисање мора се рекламација посебно предати писмено или пријавити усмено у записник код поглаварства. Не може се дакле у једној рекламацији тражити да њих 10 буде уписано или брисано, него се мора саставити десет рекламација. Ако се тако не учини, одбиће се рекламације без права утока.

Поднесене рекламације рјешава рекламациони одбор, у ком сједи предстојник котарски као предсједник и два одборника, које зато ода-

Чувајте и остављајте свани број овога листа, јер ће вам требати и послвије, да га читате.

бере опћинско заступство, а који морају бити писмени.

Одбор мора ријешити сваку рекламацију у року 10 дана, што је поднесена. Рјешава већином гласова. Гласају бирани одборници. Предсједник има право гласа само онда, кад се гласови располове. *Своје ријешење мора рекламациони одбор послати писмено оном ко је рекламирао, а и оном изборнику, чије је брицање из листине закључено.*

Осим тога, морају се рјешидбе рекламационог одбора, којима је одређен упис нових изборника, изложити на свачији увид у опћ. уреду кроз 5 дана од 8—12 сати прије подне. То се мора објавити огласом, као и код излагања листина. У томе огласу морају се навести имена дотичних изборника и изричито навести дан, од ког и до ког су рјешидбе реклам. одбора изложене у уреду. У року 5 дана, како је примио рјешидбу, има опет онај ко је рекламирао, ако је незадовољан и онај ко је избачен из листине право призива писменог или усменог (записничког) на кр. сто седморице у Загребу. У призиву се могу навести нови докази. Призив се улаже код опћинског поглаварства. А сваки уписани изборник има право призива на кр. сто седморице у Загребу против оних који су наново уписани на нечију рекламацију.

Пазите браћо на изборне листине. Коалиција је повећала пет пута народну војску, која ће се од сад борити за народна права код избора. Пазите добро да сваки војник дође на своје мјесто у листину. Од тога ће зависити у многим и многим добро и срећа нас свију и потомака наших. А

Банова оставка.

Оно што смо рекли у задњем броју да ће бити догодило се. Краљ није, на савет мађарског министра председника грофа Куена, примио оставке бана Томашића. Томашић остаје бан.

Шта ће бити сад? Рекли смо већ у прошлом броју, да ће доћи до поновних договора између коалиције и бана. Тако ће и бити. У Пешти су, пре банове оставке, с баном договоре водили само наши делегати (наши посланици на пештанском сабору). Сад ће јамачно на договорима бити сви посланици коалиције, и они пештански и загребачки.

Како ће ти договори и преговори испасти, ми не можемо већ сада рећи. Али можемо рећи то, да српска самостална странка неће ни сад пристати на то, да Рауховац Араницки остане оделни престојник правосуђа и да ће тражити, нека се у земљи једаред већ учини ред у управи, да се народ не тужи.

Остане ли бан код свог, онда ће доћи до борбе, то јест до нових избора. Бан ће распустити загребачки сабор и на јесен ће бити нови избори. Остане ли коалиција сложна, она ће опет победити. Сад још лакше, јер је створила закон, по ком су силни ратари добили право гласа. Лепо нам је пре два дана рекао у уредништву нашег „Српског Кола“ један ратар из дворског котара, кад се послом бавио у Загребу, па свратио се к нама:

— Не треба попуштати ни у чем. Народ је уз коалицију. А сад је капо на изборима народ а не господа. Не требају више страховати господа: учитељи и други службеници. Сад ћемо ми бити главни на изборима, па нека нам одрапају штерне (звезде на крагну војничком). Народ је већ жељан скупштина и избора. Народ ће захвалити коалицији, што је изрдила да се толикима људима даде право гласа. Нека се зна, ко нам је израдио то право. Сад имам и ја право гласа и још доста њих у мом селу. Небојте се ничега.

Ми још не знамо шта ће бити. Можда ће доћи до борбе, а можда и неће. Али ми морамо бити спремни на борбу. Увек побеђује онај ко се за рана спреми. У очи Божића нико не угоји печенице.

Стога пажљиво читајте што вам пишемо о изборним листовима и пазите, да нико не буде испуштен из њих ко има право гласа и да не уђе у њих онај који нема права, а човек је несигуран. Ми вам дајемо упуте, па нека то не буде узалуд.

Пред сложним и свесним народом свако се мора поклонити. Ни силом ни милом не можеш с њиме, ако не радиш право, него једино правцом.

Будимо зато сложни и свесни својих права према власти и дужности својих према себи и деци својој. Онда ће и ови облачићи, што се надвијају над нама разићи се без штете по нас, као и оне облачине за владе Раухове.

Араницки.

Кад је Раух постао бан узео је за оделног предстојника правосуђа Славка Араницког.

Још пре него што је именован за бана, Раух је смислио да прогони Србе. Зашто? Он је видео да су Срби и Хрвати сложни и знао је да дотле неће моћи он победити, док та слога траје. Њему је спас био у том да ту слогу разбије. Како ће је лакше разбити, него ако Хрватима докаже, да им Срби нису искрени пријатељи, него им раде о глави. Зато је он, пре него што је дошао из Пеште у Загреб као бан, рекао, како ће он спасти Хрвате, да се не утопе „у православном мору“. И чим је засео

на банску столицу стао је као бесомучан удари. рно свему што је српско. Кад је видео, да ни то не помаже, онда је обедио Србе да су великоиздајници и почео их трпати у тамнице. Тиме се хтео показати као највећи и најважнији Хрват: Видите, Хрвати — тако је он то смислио у својој пијаној глави — Срби хоће да вас посрбе и стрпају под Србију и краља Петра, а ја не дам. Какви сте ви људи, ако не приђете к мени и останете уз те своје душмане потајне, Србе!

У овом послу лоповском био је Рауху Араницки десна рука, ма да је пореклом Србин. Раух га је и узео, што је српског порекла, једно зато да нас Србе још већма уједе за срце, кад је на челу прогона против Срба човек српске крви, а друго, да збиља увери оне у Бечу и Пешти да су Срби криви. Он је тамо говорио: Па криви су. Да нису криви, не би предстојник правосуђа Араницки, који је Србин, пристао на те прогоне ни остао и даље мој предстојник правосуђа.

Да Араницки није српског порекла, нама Србима би то било на мању штету. Да је Турчин, Јеврејин, Циганин, Мађар, ма што било друго, само да му родитељи нису били Срби, по нас би било боље.

Какви би ми Срби људи били, кад би пристали да тај човек остане и даље предстојник правосуђа? Зар ми не би тиме одобрили све оно што је он радио? Зар нам после не би свако рекао: Па кад сте примили и признали за ваљана човека и достојна високе части оног који је кумовао вашем вешању, онда је он имао право, ви сте признали своју кривицу? Зар се онда не би и у будуће могло још горе с нама поступати, кад знаду, да ћемо ми то опет одобрити сами као и сад?

А Хрвати у коалицији имају исто толико разлога, да траже одступ овог човека. Јер он је био члан владе, која је хтела разбити слогу српско-хрватску, једини спас Хрватске; он је био члан владе, која је од Хрватске хтела начинити мађарску жупанију; он је био члан владе, која је без обзира икаква газила сваки закон и праву.

Стога су и Срби и Хрвати, кад су са баном Томашићем у јануару склопили споразум (пакт) уговорили, да са Раухом и Цувајем пада и Араницки. Бан је то обећао и потписао. Бан своје речи није одржао. Зашто, то не маримо испитивати. Главно је да је задана реч прекршена.

Кад је бан од коалиције тражио да одустане од оног што је уговорено, коалиција није хтела. Да је то учинила она би погазила свој образ, пљунула би у лице народу, јер ако пристаје данас да буде на влади Араницки,

могла би сутра пристати да дође на владу и Раух. Зашто не, није ни он гори од Араницког? И народ би имао пуно право рећи: Вама је до тога само да будете добри с владом, па ма под коју цену. Није вама ни до Хрватске, ни до народа.

Коалиција хоће поштену управу и уклањање Рауховаца са важних места. Ако се до тог не може без борбе, нека онда буде борбе, нека народ пресуди на изборима. Ми се никад нисмо страшили борбе за народна права, па се не страшимо ни сад. Рауховцима не дамо на чело земље, па ма шта било. То је наша задња реч.

О диоби некретнина земљишних заједница.

III.

Против одлуке, којом је изречено, да ће се подијелити заједничке некретнине, нема утока, док се против одлуке, којом се одбија молба за диобу, може предати уток кр. земаљскоме комасациономе као разгодбеноме повјеренству у Загребу за 30 дана иза дана, када је одлуку примио главар земљишне заједнице (1 ст. §-а 85. закона од 25. IV. 1894.)

Чим је предана одлука главару и проглашен оглас о диоби заједничких некретнина, кратко вријеме иза тога сазива комасациони повјереник на одређено мјесто — обично у уред опћинскога поглаварства — све оне, за које мисли, да су овлаштеници (1. ст. §-а 73. закона), да се с њима споразумије, како ће подијелити заједничке некретнине (§. 75. закона). Томе рочишту треба да дође сваки овлаштенник а особито онај, коме други побијају његово право. Не може ли сам доћи, нека пошаље мјесто себе другога поузданог и паметнога пријатеља и нека му о томе да писмено свједочанство, јер се о свакоме уредно позваном овлаштенику, који је примио позив, ако сам не дође а не пошаље ни пуномоћника, држи, да привољује свима одредбама разгодбенога повјеренства (2. ст. §-а 70. закона). Тако би се лако могло десити, да неко имајући право, остане кратких рукава. Истина, комасациони повјереник мора се бринути, да се то не догоди, и зато је његова дужност, да именује скрбника овлаштенику, за кога се не зна, гдје је (2. ст. §-а 73. закона), али крај свега тога може страдати немарни овлаштенник, јер се и ти скрбници обично слабо брину за свога штићеника или што не знају, како управо стоји с његовим правом, или што раде као од невоље и јер комасациони повјереник није бог, да може све знати.

На рочишту морају овлаштеници изабрати одбор учесника, који ће с комасационим повје-

реником утврдити: ко је овлаштеник и колики је размјер његова овлаштења т. ј. ко има право добити дио заједничкога земљишта и колики дио има добити поједини овлаштеник (§. 76. закона). Даље треба да се овлаштеници сложе, ко ће им процијенити заједничко земљиште, јер се диоба мора у правилу извршити по процијењеној вриједности земљишта (§. 77. закона). Ако нема знатне разлике у вриједности појединих комада земљишта међу собом, најбоље је, да се овлаштеници сложе, нека се заједничко земљиште међу њих подијели једноставно по површини без процјене. Иза тога ваља се споразумјети и, гдје ће који овлаштеник добити свој дио, као и, шта ће бити с узурпацијама. Што се тиче узурпација, најпаветније је, да се појединоме овлаштенику урачуна у његов дио оно заједничкога пашњака, што га је приорао, а ако је приорао више, него што би га ишло на његов дио, да има тај вишак разградити и добровољно препустити земљишној заједници. Напокон морају овлаштеници, ако не ће да им заједничко земљиште подијели уредовни технички вјештак, изабрати одбор од 5 лица, који ће се с приватним техничким вјештаком (инжиниером, мјерником) пред комасационим повјереником погодити, по што ће им он подијелити заједничко земљиште, исколчити ново раздјељење честица у нарави на самоме мјесту, начинити нацрте и предати у посјед поједине подијељене честице.

Према свему томе ће технички вјештак начинити нацрт и основу о диоби, који ће се изложити код опћинскога поглаварства због приговора кроз 14 дана. Буде ли какав приговор, мора се он најприје претрести и уклонити, а ако приговора не буде, онда кр. жупанијско комасационо као разгодбено повјеренство изриче коначну рјешидбу, против које могу незадовољници за тридесет дана предати уток кр. земаљскоме комасациономе као разгодбеноме повјеренству (1. ст. §. 85. закона). Против врховне рјешидбе кр. земаљскога комасационога као разгодбенога повјеренства нема утока нити икаквога другога редовитога ни изванреднога правнога лијека.

Када коначна рјешидба стане на снагу, одмах се свакоме појединоме овлаштенику на самоме мјесту предаје коначно у неограничени посјед и уживање припали га дио. Ако који овлаштеник опази, да се вриједност његова дијела знатно умањила још *прије* предаје, тада он може шездесет дана иза предаје тражити пред кр. жупанијским комасационим као разгодбеним повјеренством од осталих овлаштеника, да му тај губитак размијерно накнаде у новцу (§. 86. закона).

Заједничко земљиште, које је земљишна

заједница дала у закуп, може се такођер дијелити, не чекајући, док мине вријеме, до кога је земљиште дано у закуп. У случају такве диобе мора закупник, ако се странке друкчије не сложе, уступити уз примјерен отказ новоме власнику његово земљиште, био не био укњижен уговор о закупу, али зато је закупник у праву тражити да му земљишна заједница накнади штету у правој смислу ријечи (§. 1323. о. г. з.), коју је претрпио, што је морао напустити прије уговоренога рока земљиште, узето у закуп (3. и 4. ст. §-а 87. закона).

Када се појединоме учеснику преда дио заједничкога земљишта, које је подијељено, онда он постаје сам власником те честице. Но његово власништво није неограничено. Он не може земљиште, добивено диобом, продати по својој вољи коме драго, него он мора по 3. ставци §-а 42. закона то земљиште најприје понудити земљишној заједници, ако она није цијела подијељена, да га купи она или који њезин овлаштеник. Тек, ако земљишна заједница не би хтјела купити тај дио земљишта, а исто тако и ниједан овлаштеник, онда може продавац продати то своје земљиште коме њему драго. Иначе га може сваки овлаштеник тужити пред редовитим грађанским судом (§. 1. и 1338. о. г. з.) због повреде права пријекупа и то за мјесец дана од онога дана, када је овлаштеник дознао за продају, али то свакако мора бити најдуже за годину дана, од када је продаја проведена у грунтовници (последња ставка §-а 22. закона). Ето и ту се закон побринуо, да земљиште наше родне груде не дође лако у туђинске руке.

Гавра Коцевол.

Шта се збива у нас и у свијету.

715 претплатника „Српског Кола“ нису се још до сад претплатили за другу половину 1910 године, а већ је прошло мјесец дана, откад је почело друго полугодиште.

35 их има који нису платили него само за прва три мјесеца ове године.

Молимо све ове људе да нам пошаљу претплату. Оних 715 сваки по 1 К 60 ф., а оних 35 сваки по 2 К 40 филира. Нека не убијају овог јединог ратарског листа. То није српски. А није ни право, да ми шаљемо лист, а не добивамо претплате. 750 бројева коштају много. Саме поштанске марке дођу нас за тих 750 бројева сваки пут 15 К или за половину године 390 К, а гдје је штампа и остали трошак!

Ко нам не пошаље претплату до 15. августа, нећемо му више слати листа.

Имаду 164 претплатника, који нам нису послали ни филира за ову годину. Лист им више нећемо слати а имена ћемо им штампати

у листу, ако нам не пошаљу што су дужни до сад, а то је 1 К 87 филира сваки за ових 7 мјесеци. Нека види свијет, ко закида од једног сиромашног српског ратарског листа.

За ћирилицу. Опћинска заступства у Србу и Дрежници закључила су једногласно, да се у опћини уредује ћирилицом.

Исто то учинило је опћинско вијеће у Дубравама на предлог трговца Раде Вишњића.

Евала свјесним Србима одборницима!

Честито српско опћ. заступство у Крњаку, како нам јавља ратар М. Поткрајац, закључило је још у марту ове године да се у опћини уведе ћирилица. Тај закључак повратила је жуп. област у Огулину као неуважен. На то је заступство послало директно на кр. земаљску владу у Загребу свој поновни закључак.

Предлоге је изнио пред заступство ратар М. Поткрајац.

Овако треба бити устрајан, кад се боримо за народну ствар. Недај се никад одбити. Не уваже ли једном, тражи опет и не престани док не добијеш што је твоје.

Ратар Ђуро Милиновић из Ступнице, у опћини Рујевац, котар Двор био је код нас у уредништву „Српског Кола“ и причао нам, да је предложио, нека се у опћини уведе ћирилица: Но вијеће је то одбило, јер веле, морале би се наручити нове тисканице, а има још старих.

Доста жалосно и срамотно. Кад једна опћина због малог трошка за тисканице презире своју српску светињу ћирилицу, онда је то знак, да је ту опћину лако купити. Кошта нас много и то што смо Срби. Кад би сутра хтјели сви бити Мађари, одмах би нас Мађарска златом обасула, мазили би нас и гладили као мајка јединче. То велимо Рујевчанима да знаду, па нека се пожуре у Мађаре. Добиће хиљаду пута више него што коштају тисканице опћинске и још можда више него хиљаду пута. Ала су онда наши стари били будале, што се нису потурчили. Турци би од сваког били бега и агу ничинили, да су хтјели турчити се. Не би се сад ми пребијали по свијету. Имао би сваки од нас више, него што вриједе све тисканице опћине Рујевац. Али шта би, кад су они били луди, па им је било милије Српство него благо свега свијета, а камоли благо, за које су купљене рујевачке тисканице. Зато сад Рујевчани хоће да покажу, како Срби знаду бити паметни и мудри, па продају своје Српство за много јефтинију цијену, за неколико дењкова тисканица!

Присташе с. с. с. у Метку и околици у Лици одржали су пред неколико дана поузда-

нички састанак. Изабрали су опћински извршни одбор и ускоро ће одржати већи састанак, да се договоре о свима својим приликама — неприликама.

Шта хоће Мађарони. Мађаронски лист „Дгау“ (Драва), који излази у Осијеку пише да се коалиција мора претворити у странку мађаронску, па и српска самостална странка да мора водити онакву политику, какву су водили Срби мађарони: Дедовић, Слијепчевић, Кушевић, Ђурђевић, Стева Поповић-Вацки и тако даље, које смо срушили 1906 год. Зато да се из странке мора избацити Светозар Прибићевић и његови ближи пријатељи, који сметају да се српска самостална странка помађарони.

Како би мађарони избацивали оне који им не мирише. Као да су они створили самосталну странку, да заповиједају, ко ће бити из ње избачен. Али се варају љуто. Јер народ још више воли оне, за које чује, да их мађарони мрзе и по том позна, да су народни пријатељи. Не би их богме мађарони мрзили, да су непријатељи народни.

Нека они избацују између себе кога хоће, тамо има доста смрада, да га избаце свега не би нико ни остао у странци. А самосталци ће знати сами шта ће радити.

Марија, удовица Васе Радосављевића, из Панчева у Банату, поклонила је „Привреднику“ 325 ланаца (ланац = 2400 квадр. хвати) земље, да се приход те земље употријеби за унапређивање српске православне привредне омладине. Велика српска добротворка уживаће ту земљу док је жива, а последице њене смрти пријећи ће и уживање на наш „Привредник“.

Српски народ неће нигда заборавити имена ове честите Српкиње, о том нека буде увјерена.

Франковачки безобразлук. У босанском сабору изјавио је франковачки заступник бискуп Шарић да он не признаје у Босни другог народа до хрватског ни друге заставе до хрватске, да у Босни нема Срба. На тај безобразлук скочили су сви српски посланици и већи дио хрватских посланика, који су за слогу са Србима, на бискупа Шарића. Настала је у сабору велика узрујаност. Бискупове ријечи биле су преоштре и неким франковцима, те је већ иступио из странке франковачке посланик д-р Јанкијевић, јер вели, он не може бити уз оне који кажу да у Босни нема Срба.

Наши своју невољу паметним и ученим људима, чувај се надриписара. Како пролазе људи који тако не раде, видјећеш из овога случаја:

Сељак Радовић дождене увече сајма чопор свиња. Путнице су му добре и свиње здраве, а о том има и свјedoцбу. Прво њега догнао је

његов познаник Симић такођер један чопор. Симићу су свиње заплијенили, јер су биле сумњиве на болести. Симић мјесто да чека док прође вријеме за извид јесу ли свиње болесне, преко ноћи обије затвор, у ком су свиње биле затворене, па неколико смијеша са Радовићевима, а са осталима утече.

Радовић је сазнао што је Симић учинио, али је ипак све свиње на сајам изагнао. По подне набаше на њега живинар и упозна Симићеве свиње међу Радовићевим, па све скупа заплијени и стави у затвор. Радовића казнише са сто круна глобе и пропадају му свиње у корист ветеринарске закладе.

Радовић повјери своју невољу некакову писару и тај му направи уток на жупанију но, јер није сигурно добро растумачио ствар у утоку, то је жупанија потврдила казну, а тако и влада. Тако је Радовић на квару 1500 К.

Радовић не би кваро да је радио овако:

Кад је ујутро сазнао за Симићеве прасце, одмах је морао отићи и пријавити то, а кад то није направио, онда је морао распитати паметне људе што би учинио. Послије осуде требао је отићи коме одвјетнику, који знаде што се може учинити, па би му сигурно и помогао зато, јер није био у договору са Симићем, да свиње помијеша.

Послије владине потврде Радовић обилази одвјетнике, а они га одбијају, јер је касно за помоћ.

В.

Између Србије и наше државе склопљен је трговачки уговор. Већ од 1906. год. на трговачком пољу био се бој између Србије и наше државе. Мудри министри спољашњих послова и владе у нашој држави изазвале су овај сукоб, мислећи да ће убити Србију, кад затворе увоз и провоз стоци, месо и увоз жити србијанскоме у и кроз нашу државу. Али Србијанци ударише Дунавом и преко Турске па онда морем у Египат, Италију, Француску, Белгију и Енглеску, те тамо нађоше добре купце за своју стоку, месо и жито. За узврат нашој држави ударише велике царине на нашу фабричку робу, те јој у велико затворише улазак у Србију. Фабричку робу потезали су из других држава или су дигли фабрике у својој земљи. Од 1906. године до сад дигнуто је у Србији 40 фабрика. Кад су видјели у нашој држави да Србија неће умријети од глади, онда на велико наваљивање наших фабриканата пођоше да опет склопе трговачки уговор. И сад је, прије неки дан, склопљен. Али тешко и ни близу није онако повољан за нашу државу као онај прије.

Атентат у Шпањолској. У Шпањолској је сад на власти народска влада, која лијечи велике ране, што их је задала народу бивша влада, којој је био на челу као министар пред-

сједник Маура. У Шпањолској се још није стишала мржња против старе владе, ма да је сишла с власти. То се види по том што је неки дан један Шпањолац, момак од 18 година хтио убити Мауру, али није добро гађао, па га је само ранио на два мјеста.

Вук и ловци.

— Басна Лава Толстоја. —

Вук поједе овцу; ловци ухвате вука и стану га тући. Вук рекне:

— Узаман ме бијете: ја нисам крив, што сам сив; мене је Бог таква створио.

А ловци казаше:

— Не бију зато вука, што је сив, ван за то, што је овцу појео.

Из народа.

Јели за ратара политика.

Пише нам ратар Михајло Поткрајац из Велике Црквине ово писмо:

Неки наши ратари веле да за тежака нису новине, ни политика. Кад би нама долазило зло од српских новина и српске политике, онда би нас и душмани наши наговарали да читамо српске новине и да се бавимо српском политиком, не би нас одговарали од тога. Не би они нама говорили: за вас тежаке није политика, већ ви само орите и копајте; не читајте „Српског Кола“, ни српских књига, као што је мени свјетовао франковац оружнички водник Чунчић, а што ћу вам сад исприповиједати.

Био сам на сајму у Слуњу. Послије довршеног посла свратим се у механу неког Почуче. Ту сам нашао више ратара Хрвата франковаца. Међу њима сједјела су два опћинска стражара, а на против моје десне руке сједио је оружнички водник г. Чунчић.

Започнем разговор са г. опћинским стражарима о управи опћинској јербо ме то у данашње вријеме највећма интересује.

Мало по мало тако разговарајући, говорио сам у интересу народа, тако да су ми и остали ратари Хрвати одобравали.

А кад на ред дође, да споменем име Србин, а они се некуда промијенише, и господа и ратари, те наједном кажу да нема Срба у Хрватској, него да смо ми православни Хрвати. Ја сам казао да нема православних Хрвата, а да у земљи Хрватској живи преко седамсто хиљада православних Срба.

Како сам већ прије казао, сједио је према мени г. оруж. водник Чунчић франковац, који скочи к мени и каже: да ја не разумијем политику. Ја сам му казао да боље знадем него он што је

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

политика, а он опет каже да се ја разумијем у политику као пас у кантар. У том сам га ја запитао да ми он каже, што је политика; он каже: Да ли Ви мене питате? Ја одговорим: Да, ја вас питам. Он ми на то каже да сам ја пијан и да идем кући. Ја сам му одговорио да нисам пијан никада био у свом вијеку, него да говорим из чисте савјести.

Он свеједно тврди да сам ја пијан, још каже да ви нисте тако пијан, ја би Вама дао преко леђа. Нашто сам ја плануо, као обично сваки Србин, и рекао сам: Дед, да пробамо. Он рече: Да ли Ви мене изазивљете? Ја кажем да га не изазивљем, него да он мени пријети. Тако се у миру растанемо.

Видите браћо Срби ратари како наши злотвори хоће да нема Срба и да се ми не бавимо српском политиком и мисле Србин ратар ништа не зна. Они би ради да ми ништа не знамо, ништа не читамо и не учимо, па да нас боље јаше. За то браћо моја, учите се и читајте ваљане српске књиге и народне листове, особито наше драго „Српско Коло“ у ком ћете наћи лијепих поука. Немојте своје мале дјеце отимати од школе, немојте радити као што се радило до сада: даћу начелнику десет фор., прасе, јање или врећу пшенице, пак ће ми дијете оставити од школе, т. ј. Ви платите свом злотвору да вашем дјетету ископа очи; за то вас богом заклињем да у будуће то не радите више.

Госп. оруж. водник Чунчић нека пази у будуће, кад се буде разговарао са Србином ратаром, што ће говорити; јер ником не пише на челу колико знаде, и ако паметан човјек позна на човјеку сваком какав је, чим га промјери очима. Он мени каже, да за мене није политика него само копање и орање. Ја знадем копати и орати, и знадем све врсти заната, што човјеку у животу треба, а осим тога свега потребно је да знадем и политику, кад ме какова напаст нападне да се умијем бранити, и као грађанин да знадем своја права и дужности.

Прошла су она времена, кад су господа лако могла запушити уста ратару, да не говори чудо, зато што није знао ништа, али то се је данас све промијенило. Србин ратар више не да се ногом ушкати или ћушкати. Ваше оружје више не вриједи за нас; наш разум, наша свијест јаче је оружје и поузданије, него ваша сабља и пушка опетовка.

Најтежи порез.

II.

Онај први чланчић о најтежем порезу писао сам ја, господин. Рећи ће многи ратар:

Сва господа раде то што и ми. Зашто они не отпочну другачије?

Истина је, *скоро* сва господа раде тако. Јер има нас који не радимо тако, не дајемо ништа на гизду, на части и гозбе, не пијемо никако или само умјерено, не пушимо. Нарочито је на све стране на свијету међу господом почео да се шири рад и покрет против опојних пића. Има земаља, гдје су се у друштва која раде против пића удружиле стотине хиљада госпode, гдје су господски посланици створили законе, којима су ударени велики порези на пиће, број крчама јако смањен, одређене тешке казне за оне који даду пића дјеци или опију човјека, и тако даље.

Али и да нема такве госпode, свеједно би писао овако; јер ако господа раде зло, зашто да раде и ратари? Ратару је већа невоља да штеди своју крваво зарађену пару, да чува своје здравље, него господину многим. Ратар баш треба да покаже, да може бити бољи од господина, и ако није толико учио, ни видио. Тада ће његов углед много порастати, они који воле ратара, још већма ће га завољети, а они који су били хладна срца према ратару, почеће га штовати и приближиће му се.

Но да не мислите, да само господа пишу о овом, штампамо овдје чланак, који је написао у србијанским „Народним Новинама“ ратар из села Брајковца у Србији Драгомир Радовановић о штети коју опијање наноси ратару човјеку. Тај чланак гласи овако:

Шта чини ракија.

Ми, сељаци, патимо и страдамо од незнања. Не умемо још да разликујемо добро од зла те често пута чинимо и оно, што није добро, не знајући да је штетно и да не ваља оно што чинимо.

Много грешимо и у начину живота и у својим пословима. Мени се чини, да бих могао исписати читаву велику књигу, колику књигу чине наше Народне Новине, кад искупим све бројеве за једну годину, — само кад бих изређао све оно, што у нашем животу и раду не ваља.

Многе су невоље, од којих пати наш народ. Али, чини ми се, највише страда од пића. Пиће је извор многим несрећама нашим. Проклета ракија много је кућа урнисала, а многе пре времена отпратила у гроб.

Да поменем само неколико случајева у моме селу, и то за последњих неколико месеца.

Прошлого лета беше код нас већ понестало ракије. Али су шљиве биле понеле, да већ не може бити боље. Нарочито су ранке биле толико родиле, да су се и гране кршиле од силнога рода. Многи су већ пљуцкали, гледајући

како шљиве руде, и у напред су сладили, како ће испијати бардаке, само док отпочну казанице да раде.

Отпоче ракија цурити на казанску лулу, а у нашем селу наста други живот. Али је многим то после пресело.

Неки Будимир волео је да пијне мало више. Он оде једног дана послом у јенога домаћина у селу, па се задржа цели дан. Овај је знао да Будимир воли ракију више но хлеб, и није му кратио да пије колико хоће. И Будимир се јуначки светио ракији. Али се она њему још више осветила. Кад је било већ дубоко у ноћ, он пође кући. Али га ноге због попијене ракије већ нису хтеле слушати, а и глава му отежала, те га је непрестано вукла земљи. И он се недалеко од своје куће скљока у јендек крај пута. И ту су га у јутру нашли мртва.

Лекар је дошао, секцирао га и нашао је да га је убила ракија.

Зимус, баш у очи Крстова дне, неки Јелисије отишао овде у селу на једну даћу. Ту се јело и пило, докле је који могао, зато се и не каже без разлога: „Јело се и пило као на даћи“.

Јелисије се добро напио, па је онако пијан пошао у вече кући.

И њега ноге нису хтеле слушати, те у једној ливади, куда беше скренуо с пута, сплете се ногама и паде. Више није ни устајао. За вејао га снег, и ту је остао читаву недељу дана. Нашли су га тек пред Светога Саву.

И њега је ракија убила.

Пре неки дан опет други мој сељак, неки Радивоје, седео је у механи и добро се напио ракије.

После је онако пијан пошао кући.

Уза пут је падао и дизао се, и једва се докотурао до куће. Кад је дошао кући, био је сав изубијан и модар.

Одмах је легао у постељу, и више није ни устајао. После три дана однели смо га у гробље и сахранили.

И Радивоје је платио главом због ракије.

Ето, шта је било само у моме селу за неколико месеца.

А колико ли њих настрада због прекомерна пића у целој нашој земљи! По колико онако свет страда, што упропасти имање и здравље, што издангуби пијући и, после, болујући!

Али ко ће то да докаже нашем свету? Кад му поменеш, да не ваља много да пије, као да му очи вадиш.

Свака птица своје јату,
Сваки братац своје брату.

„Српско Братство; задруга за узајамно помагање“

исплаћује не само посмртнину од **К 2.000** (велико коло), од **К 1.000** (средње коло) или од **К 500** (мало коло), него се брине и за сирочад својих редовних чланова.

Српско Братство основало је из свог чистог добитка и прилога изванредних чланова „Фонд за сирочад Српскога Братства“. Из тог фонда снабђева се сирочад одјећом и путним трошном, те се предаје или путем „Привредника“ на занате и трговину, или се школује.

Позивљу се Срби и Српкиње из австроугарске монархије, који су здрави, а стари су између 24. и 55. године, да се одмах упишу као редовни чланови (бар у мало коло) у ову добротворну задругу.

Да задруга узмогне што више српске сирочади спремити за живот, моли она све имућније Србе и Српкиње, да прилажу за дјецу сиромашније браће и сестара, (јер не дао Бог, можда тим и нехотице чинимо добро и својим позним потомцима) те да буду задружни добротвори (приложе бар једампут најмање **К 100**), подупирачи (прилажу сваке године најмање по **К 6**) или прилагачи (прилажу кадгод хоће и колико хоће). — Уписе прима и сва извјешћа дава Управа (Zagreb, Писа бр. 7), па и повјереници, гдје их има. 15

МУШКАРЦИ! Цурење, печење и све болести мехура лијечи сигурно **ГОНТОЛ**, како то **оверовљене** признанице доказују. Гонтол се **једе**, дакле нема **шприцања**. Само 3 лончића без даљњег трошка за 12 круна шаље дневно

Љекарна САЛВАТОР, Рума бр. 157.
(Славонија). 1198

СРПСКО КОЛО д. д. у Загребу

ПРОДАЈЕ ОВЕ КЊИГЕ:

Пајо Обрадовић:

„Резервирани котар“ цијена Круна 1.—

Коста Мајкић:

„Борба чешког народа“ „ „ 0.80

Сремски самосталци „ „ 0.20

=== Све три књиге **К. 1.60** франко. ===

Наручују се упутницом.